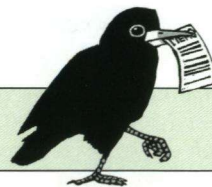

Korte Mededelingen

Vervlogen tijden

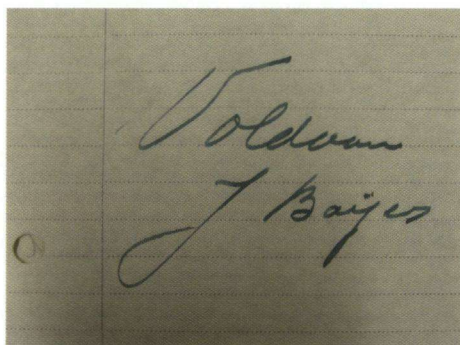
Af en toe krijgen wij bijdragen van mensen die zich bezig hebben gehouden met vogelaars of natuurmensen uit het verre verleden. Sinds de jaren zestig van de vorige eeuw, toen overal in het land lokale vogelwerkgroepen ontstonden, is het kijken naar vogels in de natuur steeds populairder geworden. Daarvoor was het maar een beperkte groep die zich daarmee bezig hield, maar ook toen waren er mensen die zich zeer serieus bezig hielden met vogelen. Vaak hielden zij ook dagboeken bij waarin de waarnemingen werden genoteerd. Vaak werden die gegevens niet gepubliceerd en er is waarschijnlijk veel informatie verloren gegaan. De namen van die vroege vogelaars zijn vaak ook niet erg bekend. De afgelopen tijd hebben wij enkele bijdragen ontvangen over 'vogelmensen' uit het verleden. Het is de bedoeling aan dit onderwerp wat meer aandacht te gaan besteden. Wij in bezit is van interessante gegevens van vogelaars uit het verleden, een verzameling of dagboeken en foto's bijvoorbeeld kan contact met ons opnemen, zodat wij eens kunnen kijken of het materiaal geschikt is voor een artikeltje in *het Vogeljaar*. In dit nummer een eerste aflevering.

J.H. Baijer (8 december 1859-16 mei 1939)

Op 16 mei 1939 overleed te Leiden op tachtigjarige leeftijd Jacobus Hendricus Baijer. Deze was tussen 1890 en 1904 'hofleverancier' van inlandse vogels aan Naturalis. Baijer heeft helaas nooit in de belangstelling gestaan en zijn naam is vooralsnog alleen te vinden op de diverse labels van gebalgede vogels, geprepareerde nesten en uitgeblazen eieren in Naturalis, Leiden.

Jacobus Baijer, zoon van de schoenmaker Jacobus Baijer (1829-1908) en de naaister Maria Catharina Musch (1828-1906) werd geboren langs de Choorsteeg in Leiden (Zuid-Holland). Er is weinig over zijn jeugd bekend. Nog erg jong ging hij in de leer bij Augustinus Biegelaar om geweermaker te worden. Ook ging hij voor Biegelaar in de regio werken als kruitverkoper voor vuurwerk. Door het verkopen van kruit kwam hij ook in contact met jagers en deze contacten werden zo goed, dat hij besloot een poelierszaak te beginnen in (ongeveer) 1887. Hij trouwde met de Zoeterwoudse bleekster Maria Hendrina Dieben (8 maart 1866 tot 21 oktober 1928) en samen kregen ze niet minder dan dertien kinderen tussen 1887 en 1908. In eerste instantie woonde het gezin op Rapenburg 114 maar in 1888 verhuisde de familie naar Rapenburg 91 waar de poelierszaak werd voortgezet. Al

snel vestigde Baijer naam en leverde aan alle bekende Leidse Restaurants en Hotels. Behalve wild en gevogelte leverde hij ook levensmiddelen, dranken en overige waren. Hij reisde veel om zijn waren in te kopen en te verkopen en zo werd handel gedreven met België, Duitsland en Engeland. Tot de eerste wereldoorlog gingen de zaken goed maar na het uitbreken van de oorlog komt de buitenlandse handel stil te liggen. Hierna herstelde de handel zich nog wel iets maar kwam nooit meer op niveau door diverse tegenslagen. In 1933 neemt zijn zoon Leonardus Johannes (Leo) (23 februari 1907-7 augustus 1990) de zaak over en levert nog enkele zaken aan Naturalis

Handtekening van Baijer op een nota. Nederlands Centrum voor Biodiversiteit, Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, 26 maart 2010.

Foto: Justin Jansen.

Doos met geprepareerde eieren van het Waterhoen verzameld te Wassenaar (Z.-H.), verzameld op 21 mei 1909, Nederlands Centrum voor Biodiversiteit, Naturalis, Leiden (Z.-H.), 6 november 2009. Foto: Justin Jansen.

(1931-1940). Ook Leonardus had belangstelling voor biologie: hij was bevriend met diverse professoren aan de Universiteit van Leiden.

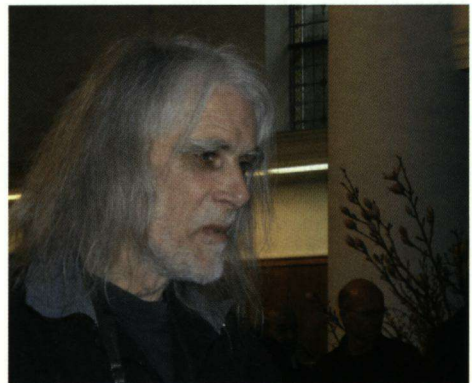
De eerste vogels leverde Jacobus aan Naturalis in januari 1890. Deze leveringen van vogels, nesten en eieren zouden doorgaan tot ongeveer 1904. Hierna kwamen incidenteel nog exemplaren binnen. Naturalis herbergt 54 legsels (160 eieren) op naam van Baijer. Deze zijn voornamelijk afkomstig uit de omgeving van Harderwijk en Zoeterwoude. Zijn keuzes voor leveringen aan Naturalis waren wél doordacht, en met name de collectie watervogels groeide gestaag. Mimimaal 980 verse voorwerpen kwamen binnen via Baijer in Naturalis, vooral afkomstig van Nieuwkoop, Kagermeer, Brasemermeer, Harderwijk, Wassenaar en Leiden. Bijzonderheden aangedragen door Baijer (maar niet verzameld) zijn Poelsnip (11 september 1905, Dalen), Kwak (8

augustus 1916, Zoeterwoude), Morinelplevier (31 augustus 1907, Poelgeest) en niet minder dan elf Woudapen.

Ik dank in het bijzonder Koes en Pieter Baijer voor de aangeleverde gegevens, en Frank Neijts voor hulp bij de tekst.

■ J.J.F.J. Jansen, Ravelijn 6, 5361 EJ Grave, e-mail: justin.jansen@gmail.com.

Edgar Doncker Prijs naar Rob Bijlsma
Rob Bijlsma, auteur van 'Mijn roofvogels', het in mei 2012 verschenen boek waarvan inmiddels de achtste druk loopt, heeft op 19 maart 2013 de Edgar Doncker Prijs 2013 uit handen van de Haarlemse burgermeester ontvangen. De Stichting Edgar Doncker Fonds beheert de nalatenschap van wijlen Edgar Doncker, een in 1996 overleden zakenman uit Kennemerland. De stichting kent jaarlijks een prijs toe aan iemand die zich heeft onderscheiden op het gebied van kindergeneeskunde, natuurbehoud in Nederland en Nederlands cultuurgoeed. Voor 2013 was natuurbehoud aan de beurt. Voor het eerst werden ook twee tweede prijzen toegekend. Genomineerd waren vleermuizendeskundige Herman Limpens, stadsecologen Kees Moeliker en Jelle Reumer van het Natuurmuseum Rotterdam en onderzoeker Rob Bijlsma. Deze werd dus door de jury uitverkoren. Bij de eerste prijs gaat het om een bedrag van €150.000. Van dit bedrag is €125.000 te besteden aan een project dat door de prijswinnaar in overleg met de jury en het stichtingsbestuur wordt bepaald. De rest is vrij besteedbaar. De beide

Rob Bijlsma tijdens de uitrijking van de Edgar Doncker Prijs 2013. Foto: Els Ouweneel.

tweede prijzen zijn elk eveneens €25.000 en vrij besteedbaar. De uitreiking had plaats in de Doopsgezinde Kerk in Haarlem. Na de bekendmaking en uitreiking hield Rob een gloedvolle voordracht over 'zijn' roofvogels alsmede het wel en vooral wee van onze zomervogels.

GLO

Vogelwerkgroep Biesbosch

Ongetwijfeld is de Biesbosch één van de belangrijkste vogelgebieden van dit land. Dat blijkt wel uit het Sovon-rapport

Een pagina van de website van de werkgroep.

'Broedvogels van Nationaal Park de Biesbosch in 2010'. Dat rapport behandelt echter alleen nog maar de broedvogels. Voor trekkers en overwinteraars is het gebied tenminste zo belangrijk. Met de plannen die op stapel staan c.q. thans worden uitgevoerd, zal het gebied nog belangrijker worden.

Omdat de Biesbosch in twee provincies ligt en tien gemeenten beslaat, ontbreekt het bij tellingen aan coördinatie en ontstond er een sterke behoefte aan één vogelwerkgroep die de hele Biesbosch als zijn werkterrein beschouwt. Daartoe staken individuele vogelaars, vertegenwoordigers van Staatsbosbeheer en Sovon Vogelonderzoek Nederland alsmede de Stichting Natuur- en Vogelwacht Dordrecht de hoofden bijeen om te komen tot een overkoepelende vogelwacht, die gaat opereren als onderdeel en onder de vleugels van de Stichting Natuur- en Vogelwacht. Het voornemen is om ook het Nationaal Park De Biesbosch, Rijkswater-

staat en Domeinen bij de activiteiten te betrekken. Rob Haan en Sander Terlouw treden op als coördinatoren.

Op 26 oktober 2012 had de eerste bijeenkomst plaats van de nieuwe vogelwerkgroep in het onderkomen van de Stichting Natuur en Vogelwacht. De belangstelling was groot. De werkgroep heeft inmiddels ook een eigen website opgezet: <http://www.vwgbiesbosch.org>.

GLO

Witte Kwikstaarten zijn de moeite waard

Aan de westkant van begraafplaats 'Rusthof' in Amersfoort werden in 2010 en 2011 werkzaamheden verricht voor een uitbreiding. Kort voor Pinksteren 2011 werden wij attent gemaakt door een medewerker van het grondbedrijf Smink op iets merkwaardigs. Bertus Bosman, chauffeur van een zogenaamde 'dumper', had gemerkt dat er voortdurend in de omgeving van zijn voertuig een vogel rondvloog. Deze was regelmatig, soms met grote hardnekkigheid, bij de machine te

Een Witte Kwikstaart was al enige tijd regelmatig en met grote hardnekkigheid te zien op een dumper die volop in bedrijf was. Foto: Geert van den Tweel.

zien. Hij volgde alsmaar de dumper wanneer er in werd gereden en lifte soms zelfs mee op de buitenspiegel van de cabine.

Wat maakte dat het vogeltje zo vertrouwd werd met de dumper? Dat werd ons snel duidelijk.

Op 15 juni bleek dat het een Witte Kwikstaart was. Deze had een nest in de dumper gemaakt. Een paar nestelde in de machtige grondverzetters van 250 PK - die per rit vijftien kubieke meter zand kan vervoeren - op een onmogelijke plaats:

Nadat al enige tijd een meelifende vogel op de dumper was gezien werd daarin een nest van Witte Kwikstaarten ontdekt, op een onmogelijke plaats tussen een kabels en chassisbalken.
Foto: Sierk Dijkman.

tussen luchtketel, remkabels en chassisbalken. Dat een kwikstaartpaartje een grote machine als broedplaats uitzoekt, een apparaat dat voortdurend van plaats wisselt, de nodige decibellen lawaai produceert, met een kolossale bak boven zich die ook nog eens regelmatig van stand verandert, is verbazingwekkend. Dat is nog eens wat anders dan een rustig plekje in een veilige klimop.

Wij namen ons voor om deze curieuze broedpoging te volgen, met de bedoeling dat de kwikstaarten uiteindelijk de broedperiode van vier weken zouden kunnen overbruggen. Met de uitvoerder van Smink en Bertus Bosman werd afgesproken dat met enige regelmaat observaties in en om de dumper zouden worden gedaan. Ook werd overeengekomen dat de dumper vooralsnog niet zou worden getransporteerd naar een andere

locatie.

In het drukke plan van uitvoering voor de uitbreiding van de begraafplaats werd rekening gehouden met de kwikstaarten. Dat had succes! In de tweede helft van juni konden we constateren dat er inmiddels vijf eieren waren gelegd. Op 25 juni waren er vijf jongen. Spannend werd het begin juli, want toen moest de dumper toch echt elders worden ingezet. De jongen waren inmiddels al bijna vliegvlug en wij besloten om op korte afstand van de dumper een balkonkastje te plaatsen tegen de stam van een boom en het nest met jongen in zijn geheel daar naartoe te verhuizen. Het verplaatsen gebeurde op 5 juli. Het mannetje en het vrouwtje Witte Kwikstaart wisten onmiddellijk hun jongen te vinden en zij gingen gewoon door met het aandragen van voedsel. Op 9 juli - na een kortdurend verblijf in hun tijdelijke nestkast - zijn de jongen uitgevlogen.

■ J. Drapers & A. Sleuwenhoek, e-mail:
A.Sleuwenhoek@amersfoort.nl.

In het nest werden uiteindelijk vijf eieren gelegd.
Foto: Geert van den Tweel.